

PROTAGONISTES

Josep Maria Barnadas i Mestres classicisme i naturalesa

Xavier Soler Àvila
Historiador de l'art, Biblioteca de Catalunya, Barcelona
xavier.soler1@gmail.com

Amb Josep Maria Barnadas i Mestres (Barcelona, 1867–Alella, 1939) ens trobem davant d'un dels escultors més interessants del seu moment i, no obstant això, un dels més oblidats en la història de l'art català. Tot i que la seva obra s'ha vist eclipsada per la d'escultors coetanis, no podem obviar la seva aportació a importants construccions i monuments de l'època. Amb un llegat que es suggereix més ample del que coneixem, podem afirmar que fou una baula cabdal en la definició de l'escultura aplicada a l'arquitectura modernisme catalana.

Barnadas quedà orfe de nen i fou tutelat per Josep Marimon, un dels mestres d'obra de l'arquitecte Elies Rogent en la construcció de l'edifici de la Universitat de Barcelona. De jove mostrà talent pel modelatge de figures i va conèixer de primera mà l'ofici del seu tutor, que l'any 1880 el matriculà a l'Escola Oficial de Belles Arts de Barcelona. El 1883 va accedir a les *Enseñanzas Superiores* i l'any 1885 va aconseguir el títol amb una dissertació sobre escultura egípcia i clàssica. Havia ja viatjat pel seu compte a Roma l'any 1884, on va poder estudiar les obres del Museu Capitolí i del Vaticà. També, com a alumne avantatjat, obtingué la borsa de viatge que atorgava la Diputació Provincial, amb la qual va fer un periple per Espanya l'any 1886.

El 1888 participà a la VII Exposició Extraordinària de Belles Arts a la Sala Parés amb escultors com Eduard Alentorn, Rafael Atché i Eusebi Arnau, entre d'altres. També va prendre part el 1891 en la I Exposició General de Belles Arts de Barcelona, i el 1893, en tant que soci de l'entitat,

Portrait of Josep Maria Barnadas, ca. 1910

Retrat de Josep Maria Barnadas, ca. 1910

© Maria A. Barnadas Avel·lachs

Limelight 47

Josep Maria Barnadas i Mestres Classicism and Nature

Xavier Soler Àvila
Art Historian, Biblioteca de Catalunya, Barcelona
xavier.soler1@gmail.com

In the figure of Josep Maria Barnadas i Mestres (Barcelona, 1867 – Alella, 1939), we find one of the most intriguing sculptors of his time, yet one of the least remembered in the history of Catalan art. Although his work has been overshadowed by that of contemporary sculptors, we cannot ignore his contribution to his period's important buildings and monuments. While his legacy appears to be broader than we realise, he was a key figure in defining sculpture applied to Catalan Art Nouveau architecture.

Barnadas, orphaned as a boy, was raised under the mentorship of Josep Marimon, one of architect Elies Rogent's works foremen during construction of the University of Barcelona building. As a young man he showed talent for modelling figures and was able to learn about his mentor's job first-hand. Marimon enrolled him in Barcelona's Official School of Fine Arts in 1880.

Barnadas's work is based on his knowledge of the architect's craft

Then in 1883, he undertook higher learning or *Enseñanzas Superiores*, graduating with a dissertation on Egyptian and Classical sculpture in 1885. By travelling to Rome at his own expense in 1884, he had been able to study the works in the Capitoline and Vatican museums. Also, as an advanced student, he obtained a travel grant awarded by the Barcelona Provincial Council, with which he toured Spain in 1886.

Two years later he participated in the Sala Parés gallery's VII Special Fine Arts Exhibition with sculptors such as Eduard Alentorn, Rafael Atché i Ferré and Eusebi Arnau. In 1891, he also took part in Barcelona's first General Fine Arts Exhibition, and in

Sojo-Escardó family pantheon, in Barcelona's Montjuïc Cemetery, ca. 1895

Panteó Sojo-Escardó, al Cementiri de Montjuïc de Barcelona, ca. 1895

© Xavier Soler Àvila

© Xavier Soler Àvila

Bronze medal with the Holy Family I, ca. 1895

Medalla de bronze amb la Sagrada Família I, ca. 1895

“Tant de bo que en aquests temps de lluita i d'amor propi es tornés la vista a la serenitat i grandesa que respiren les fonts de l'art escultòric de l'antic Egipte, de la Grècia clàssica i dels mestres del Renaixement.”

Josep Maria Barnadas, 1883

“If only in these times of struggle and self-love we might turn our gaze upon the calm and grandeur exuded by the wellsprings of sculptural art in ancient Egypt, classical Greece and from the Renaissance masters.”

Josep Maria Barnadas, 1883

Relief registering the year of completion of the Vinicola cellar in Alella, 1907

Relleu commemoratiu de l'any de finalització del celler d'Alella Vinicola, 1907

© Xavier Soler Àvila

PROTAGONISTES

a la mostra fundacional del Cercle Artístic de Sant Lluc, al costat Josep Llimona, Miquel Blay i Anselm Nogués. Si bé als inicis el seu estil es vinculà a l'anecdoticisme dels germans Venanci i Agapit Vallmitjana, la seva admiració per l'escultura egípcia i del Renaixement el feren evolucionar cap a una obra d'una serenor i solemnitat manifestes, així com d'un rigorós tractament de les robes i una prosaica gestualitat de les figures; una escultura, però, també atenta al ritme i la composició en els alts relleus de grup que va fer.

Aviat veié l'oportunitat que oferia l'Eixample barceloní com a escenari per al bastiment escultòric que la nova arquitectura demanava, i va orientar el seu taller cap a l'escultura aplicada. A Barcelona participà en el Palau de Justícia d'Enric Sagnier i Josep Domènech i Estapà, màxima expressió de l'eclecticisme i per al qual realitzà l'estàtua del jurista Miquel Ferrer (ca. 1895), una de les quaranta-vuit estàtues que envolten l'edifici en alçada. Entre 1898 i 1903, Barnadas treballà associat amb l'escultor Joan Pujol, i van establir un taller d'envergadura pel gran volum de pedra tallada capaç de subministrar i on els temps –disseny de models, tallat i transport– havien d'anar estretament acordats amb els equips constructors.

Barnadas va forjar-se una reputació que pocs assoliren, treballant amb arquitectes com Sagnier, Josep Puig i Cadafalch o Jeroni Martorell i Terrats. L'especialització, el seu talent com a modelista, el domini de les correccions visuals de l'escultura aplicada –sovint en alçada–, els grans coneixements d'estereotomia i, sobretot, la gran varietat de models,

© Xavier Soler Avila

Bronze medal with the Holy Family II, ca. 1905
Medalla de bronze amb la Sagrada Família II, ca. 1905

© Xavier Soler Avila

Barnadas and Sagnier created the Paredada family pantheon, in Barcelona's Montjuïc Cemetery, in 1897
Barnadas i Sagnier van crear el panteó de la família Paredada, al Cementiri de Montjuïc de Barcelona, el 1897

Limelight 49

© Xavier Soler Avila

Allegories of Industry and Commerce on the façade of the Barcelona Merchant Society (1899–1900)
Al·legories de la Indústria i del Comerç a la façana de l'antic edifici de la Societat Mercantil de Barcelona (1899–1900)

1893, in the founding exhibition of the Cercle Artístic de Sant Lluc (Saint Luke Artistic Circle), of which he was a member alongside Josep Llimona, Miquel Blay and Xavier Nogués. Although his style initially had links to the anecdotal art of the brothers Agapit and Venanci Vallmitjana, his admiration for Egyptian and Renaissance sculpture led him to evolve into a style displaying evident calm and solemnity, with thorough attention to clothing and figures executed with prosaic gestuality. His sculpture, however, was likewise attentive to rhythm and composition, especially his group high reliefs.

He soon saw the opportunity offered by Barcelona's new Eixample district as a setting for the sculptural creation that new architecture demanded, orienting his workshop towards applied sculpture. As part of the sculptural assembly on Barcelona's Palace of Justice, a full-hearted expression of Eclecticism designed by Enric Sagnier and Josep Domenech i Estapà, he created the statue of jurist Miquel Ferrer (ca.

© Xavier Soler Avila

© Xavier Soler Avila

Immaculate Conception (1902), inside the old Casa Figueras, today the Escrivà Confectionery on La Rambla in Barcelona. On the right, detail

Puríssima Concepció (1902), a l'interior de l'antiga Casa Figueras, avui Pastisseria Escrivà a La Rambla de Barcelona. A la dreta, detall

PROTAGONISTES

Limelight 51

© Xavier Soler Àvila

© Xavier Soler Àvila

Josep Maria Barnadas sculpted the columns and capitals inside Casa Trinxet in Barcelona. This mansion was built by architect Josep Puig i Cadafalch in 1902–1904 and demolished in 1967 (see cDf No.38)

Josep Maria Barnadas va esculpir les columnes i els capitells de la Casa Trinxet de Barcelona. Aquesta mansió va ser construïda el 1902–1904 per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch i enderrocada el 1967 (vegeu cDf num. 38)

© Xavier Soler Àvila

Flowers in one of Barnadas's nature sketching notebooks, between 1881 and 1910

Flors en un dels quaderns de dibuixos del natural de Barnadas. entre 1881 i 1910

que incloïen, a més de figures exemptes i relleus, capitells, dovelles, mènsules, culs-de-llàntia, llars de foc, ampits, etc., en varen fer un artista sol·licitat i amb recorregut. Amb Pujol realitzà, entre d'altres obres, la decoració de la Casa de la Riva de Sagnier (1899), els alts relleus al·legòrics del Comerç i la Indústria de l'edifici de la Societat Mercantil de Joan Martorell i Montells (1900) –d'un clar historicisme neoclàssic– i les columnes i capitells –i potser alguna peça més– de la Casa Trinxet de Puig i Cadafalch (1902).

Cap al 1900 Barnadas s'estableix a Alella i esdevé propietari agrícola i un dels fundadors del Sindicat Alella Vinícola, projectant-se també com a un dels activistes vitivinícoles més destacats a Catalunya (fou membre fundador i administrador de la Unió de Vinyaters de Catalunya). Lluny d'abandonar l'escultura, la vinculació a un entorn rural propicià la renovació dels seus models: els quaderns d'esbossos d'aquells anys semblen els d'un naturalista que plasma amb avidesa la natura de la Serralada Litoral Catalana, enriquint el domini que ja tenia dels repertoris decoratius històrics a l'ús amb nous temes i iconografies.

Entre 1902 i 1904 treballà en la reforma de l'Ajuntament de Granollers, per al qual ideà un cicle de fauna i flora relatives al món agrari i la natura boscana de la zona. Tot i que estava supeditat a la reforma neogòtica que n'estava fent Simó Cordoní i Carrera, Barnadas ens delecta, per exemple, amb detalls com el berrat pescaire d'un capitell de les obertures. A partir de 1904, i ja havent dissolt la seva societat amb Joan Pujol, seguí treballant a Granollers,

1895). It is one of forty-eight statues crowning the building's façade. Between 1898 and 1903, Barnadas worked in association with the sculptor Joan Pujol, setting up a large workshop to house and supply a high volume of carved stone, where the tempos – designing models, carving and transportation – had to be closely coordinated with construction teams.

Barnadas forged a reputation that few others would match, working with architects like Sagnier, Josep Puig i Cadafalch and Jeroni Martorell i Terrats. His specialisation, modelling talent, mastery of the visual corrections required of applied sculpture – often installed high up – profound knowledge of stereotomy (descriptive geometry) and above all the great variety of his models, which included – apart from both free-standing and relief figures – capitals, voussoirs, corbels, culs-de-lampe, mantle pieces, parapets and so on, made him a sought-after, renowned artist. With Pujol, he undertook, among other projects, decorating Sagnier's Casa de la Riva (1899), the allegorical high reliefs on Commerce and Industry on Joan Martorell i Montells' Societat Mercantil building (1900) – displaying clear Neoclassical Historicism – and the columns and capitals – among perhaps a few more pieces – on Puig i Cadafalch's Casa Trinxet (1902).

Around 1900, Barnadas settled in Alella, north of Barcelona, becoming an agricultural landowner and one of the founders of the Sindicat Alella Vinícola (Alella Wine-Producers' Union). He also became one of Catalonia's most prominent wine activists, being a founding member and administrator of the Unió de Vinyaters de Catalunya (Catalonia Winegrowers' Association). Far from abandoning sculpture, his link to this rural environment led to a renewal of his models: the sketchbooks of those years resemble a naturalist's, avidly depicting the nature of the Catalan Coastal Mountain Range, enriching the mastery he already held of historical decorative repertoires in use with fresh themes and iconographies.

From 1902 to 1904 he worked on reforming Granollers Town Hall, for which he created a cycle of fauna and flora relating to the agrarian sphere and the area's woodland setting. Although he remained subject to the Gothic Revival that the architect Simó Cordoní i Carrera was fomenting, Barnadas delights us with details such as the grey heron gracing one of the capitals that define the openings. From 1904 onwards, having dissolved his partnership

© Rafel Barnadas Andújar

Angel of the Durall Suris hypogeum in Lloret de Mar's Cemetery (1904)

Àngel de l'hipogeu Durall Suris al Cementiri de Lloret de Mar (1904)

Fourth Glorious Mystery of the Monumental Rosary at Montserrat Abbey (1904–1905)
Quart Misteri de Goig del Rosari Monumental a l'Abadia de Montserrat (1904–1905)

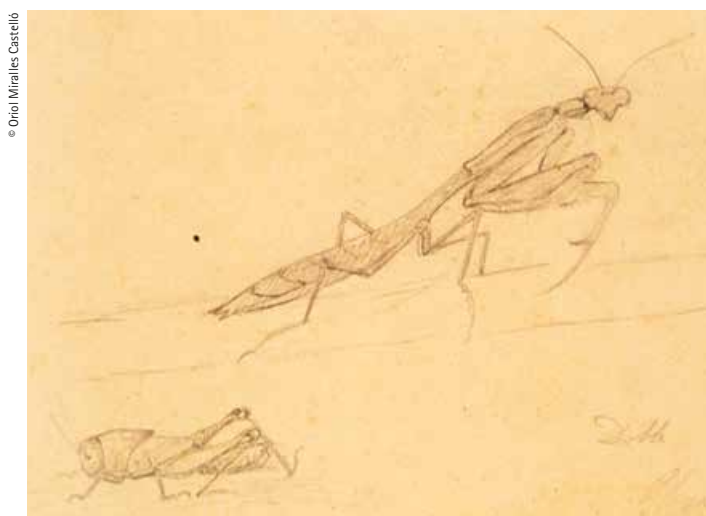
with Joan Pujol, he remained in Granollers, where he created the sculptural group on Casa Blanxart by Jeroni Martorell and Xavier Cordoní (1904–1905). Here he displayed an allegorical figure with Bacchic attributes surrounded by elements such as vine leaves, grapes and a Eurasian hoopoe framed by appropriate *coup de fouet* lines, related to the commercial activity of this wine and spirits trading house. In Barcelona he also exhibited his new repertoire on various buildings, such as Adolf Ruiz i Casamitjana's Torre Andreu (1906) – popularly known as La Rotonda – where he placed sculptures on the entrance staircase and lower openings. All of these works inscribe him, *de facto*, in the modernity of the times.

On the Caixa de Sabadell's central building, also designed by Jeroni Martorell, he undertook the most important work of his career. This was a highly demanding commission (1906–1913), employing a large number of models and carved stone. Eusebi Arnau, Josep Llimona and Ismael Smith also worked on the project. Here we see Barnadas disrupting the classical orders using extraordinary rich, interior capitals of rhythmic floral combinations, and transforming classical gargoyles into insects. While the nature depicted in the Modernista period tended towards stylised copying, Barnadas enlivened it with a singular autochthonous naturalism.

As a sculptor of sacred art, his work on Montserrat monastery is striking. Particularly noteworthy are the six bronze bas-reliefs on the chapel door – a cycle depicting the discovery of America (1892) – that recall the *Quattrocento* sculptor Lorenzo Ghiberti. The haut-reliefs for three stations along Montserrat's Monumental Rosary were carved in collaboration with Joan Martorell i Montells (1905). His figures of worship, such as Saint Joachim (1903) are likewise stunning. In Barcelona, he also carved haut-reliefs for the timpana of the Sant Àngel Custodi (Holy Guardian Angel) church in Hostafrancs (1896) and the Sagrat Cor de Maria (Sacred Heart of Mary) church in Gràcia (1906). He created various models for religious medallions and ephemeral sculpture for festival floats too, such as for the Saint Isidore Agricultural Institute for the Mercè festivities (1902).

Façade of the Caixa de Sabadell savings bank (1906–1913)
Façana de l'edifici de la Caixa de Sabadell (1906–1913)

Barnadas was keen on precise reproductions of nature. Left, sketches of mantis and cricket in one of his notebooks; right, cricket gargoyle on the façade of Caixa de Sabadell
Barnadas volia realitzar reproduccions precises de la natura. A l'esquerra, esbossos de pregadéu i saltamartí; a la dreta, gàrgola-llagosta a la façana de la Caixa de Sabadell

PROTAGONISTES

© Xavier Soler Àvila

Among the better known of Barnadas's works are the decorations he sculpted for the façade of the Granollers Town Hall. Above, detail of balcony. Below, two capitals, one depicting a grey heron and, below, a woman's face

Entre les obres més conegudes de Barnadas hi ha les decoracions a la façana de l'Ajuntament de Granollers. Sobre aquestes línies, detall de balcó. A baix, dos capitells, un esculpit amb un berrat pescaire i, a sota, amb un rostre de dona

on va fer el grup escultòric de la Casa Blanxart de Jeroni Martorell i Xavier Cordoní (1904–1905). Aquí desplega una figura al·legòrica amb atributs bàquics envoltada d'elements com fulles de parra, raïms o una puput emmarcats pels *coup de fouet* adients, relatiu tot a l'activitat comercial d'aquesta casa de vins i licors. A Barcelona també va exhibir el seu nou repertori a diverses construccions, com ara a la Torre Andreu d'Adolf Ruiz i Casamitjana (1906; coneguda popularment com La Rotonda), on ubica escultures a l'escalinata d'entrada i a les obertures inferiors. Tots aquests treballs l'insereixen, *de facto*, en la modernitat.

A l'edifici central de la Caixa de Sabadell, també de Jeroni Martorell, realitzà l'obra de major envergadura de la seva carrera (1906–1913). Aquest va ser un encàrrec d'alta exigència, amb gran quantitat de models i pedra tallada i on també hi participaren Eusebi Arnau, Josep Llimona i Ismael Smith. Aquí veiem un Barnadas que trenca els ordres clàssics amb capitells interiors de rítmiques combinacions florals d'una riquesa extraordinària, o transformant els clàssics monstres de les gàrgoles en insectes. Si bé la natura representada al període modernista sol tendir a una còpia estilitzada, Barnadas la vivifica amb un particular naturalisme autòcton.

Com a escultor d'art sacre cal destacar la seva obra al monestir de Montserrat, tant pels sis baixos relleus en bronze de la porta de la sagristia –un cicle del descobriment d'Amèrica (1892) que ens remet als de l'escultor del *Quattrocento* Lorenzo Ghiberti– com pels alts relleus a tres estacions del Rosari Monumental –fets amb l'arquitecte Joan Martorell i Montells (1905)– o per figures de culte com la de sant Joaquim (1903). També, a Barcelona, va fer els alts relleus per als timpans de l'església del Sant Àngel Custodi d'Hostafrancs (1896) i la del Sagrat Cor de Maria

© Xavier Soler Àvila

© Xavier Soler Àvila

© Xavier Soler Àvila

Tympanum of the Sagrat Cor de Maria church, in Barcelona (1906)

Timpà de l'església del Sagrat Cor de Maria, a Barcelona (1906)

Mention should likewise be made of the marble image of the Blessed Virgin for Casa Figueras (1902) – unusually modern for a religious sculpture. As a funerary sculptor, in his early period he worked on various pantheons and hypogaea in the Montjuïc and Arenys de Mar cemeteries (1893–1898). Later, in 1902 and 1904, he would work in Lloret de Mar cemetery, creating works of a striking modernity.

In 1920, he was commissioned by Josep Goday and Agustí Duran i Sanpere to renovate the courtyard, staircase and terrace of Ca l'Ardiaca, the archdeacon's house beside Barcelona Cathedral, converting it into the home of the city's Historical Archive. Having closed his workshop on Provença Street in 1919, he rented one to undertake this project, which would last until 1923. In his later years he produced a few more works that signalled a return to a classical order brought in by the *Noucentisme* movement that followed Modernisme, one to which he could adapt well. For example, a project for a monument of his was shown at the 1929 Barcelona International Exhibition.

Barnadas's work in architecture is based on his knowledge of the architect's craft, great mastery of materials and processes, and a plastic versatility, enabling him to work both in the nineteenth-century tradition and espouse the new values of modernity. He was a sculptor who, in his purest Modernista period, provided sculptural solutions that balanced form, content, need and respect for the architecture supporting them remarkably. [\[3\]](#)

© Xavier Soler Àvila

Detail of capital of the Sagrat Cor de Maria church in Barcelona

Detall de capitell a l'església del Sagrat Cor de Maria de Barcelona

PROTAGONISTES

Cabañas family pantheon, in Lloret de Mar's Cemetery, 1902
Panteó Cabañas, al Cementiri de Lloret de Mar, 1902

de Gràcia (1906), així com diversos models per a medalles religioses i escultura efímera per a carrosses, com la de l'Institut Agrari de Sant Isidre per a les festes de la Mercè (1902). Menció a banda mereix la imatge de marbre de la Puríssima per a la Casa Figueras (1902), d'una modernitat insòlita en una escultura religiosa. Com a escultor funerari, en la seva primera època treballà a diversos panteons i hipogeus dels cementiris de Montjuïc i d'Arenys de Mar (1893-1898), i més tard al cementiri de Lloret de Mar, on el 1902 i el 1904 va realitzar treballs també d'una gran modernitat.

L'any 1920 fou cridat per Josep Goday i per Agustí Duran i Sanpere per obrar la reforma del pati, escala i terrassa de Ca l'Ardiaca, al costat de la Catedral de Barcelona, per convertir-la en seu de l'Arxiu Històric de la Ciutat. Havent tancat l'any 1919 el seu taller del carrer Provença, va llogar-ne un per fer aquests treballs, que s'allargarien fins a l'any 1923. Els seus darrers anys realitzà algunes obres, que enllacen amb cert retorn a l'ordre clàssic propi del Noucentisme que va seguir al Modernisme, i al qual va saber-se adaptar. Per exemple, en un projecte de monument que fou mostrat a l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929.

Barnadas travà la seva obra a l'arquitectura amb una mestria basada en el coneixement de l'ofici dels arquitectes, un gran domini dels materials i processos i una versatilitat plàstica que l'habilità per treballar tant amb els de tradició vuitcentista, com amb nous valors de la modernitat. En el seu moment més proper a aquesta modernitat, aportà solucions d'un notable equilibri entre forma, contingut, necessitat i respecte per les arquitectures que les sustentaren.

Barnadas sculpted the exterior decoration of the ground floor of Casa Blanxart, in Granollers, in 1904-1905.
The opposite page shows the detail of the sculpture on the façade

Barnadas va esculpir la decoració exterior de la planta baixa de la Casa Blanxart, a Granollers, el 1904-1905.
A la pàgina següent hi podem veure un detall de l'escultura de la façana

